

Základné priority a ciele kohéznej politiky EÚ v období rokov 2007 – 2013

Abstrakt:

Od roku 2000 zaznamenávame v oblasti formovania koncepcie kohéznej politiky na nové programové obdobie 2007-2013 snahu o vytvorenie tzv. novej architektúry tejto politiky, ktorá by oveľa lepšie reflektovala potreby regiónov pri ich úsilí o zabezpečenie udržateľného rastu a rozvoja. Uvedená snaha je však motivovaná aj úsilím o vytvorenie takej koncepcie kohéznej politiky, ktorá by bola schopná reflektovať pôsobenie a dôsledky faktorov pôsobiacich tak vo vnútornom a vonkajšom prostredí EÚ a svojím zameraním eliminovať pôsobenie negatívnych faktorov a posilňovať pôsobenie faktorov pozitívnych. Predložený príspevok sa orientuje na popísanie základných cieľov a priorít kohéznej politiky EÚ na roky 2007-2013. Poukazuje na základné zmeny cieľov a nástrojov kohéznej politiky, ako aj naznačuje pôsobenie kohéznej politiky v procese riešenia negatívnych dopadov globálnej finančnej krízy a usiluje sa naznačiť možný vývoj kohéznej politiky v budúcnosti.

Kľúčová slova:

Hospodárska a sociálna súdržnosť, kohézna politika EÚ 2007-2013, ciele a nástroje kohéznej politiky, Lisabonská stratégia

V období od roku 2000 zaznamenávame v oblasti dosahovania hospodárskej a sociálnej súdržnosti v rámci Európskej únie určitý posun, poukazujúci na nutnosť diskusie o vytvorení tzv. novej architektúry kohéznej politiky. V kontexte týchto úvah sa do popredia dostával rastúci význam a vplyv faktorov a premenných vonkajšieho a vnútorného prostredia Európskej únie, ktoré výrazným spôsobom ovplyvňujú a v budúcich rokoch budú ovplyvňovať proces dosahovania kohézie v rámci Európskej únie. Kohézia bola v kontexte týchto diskusií vnímaná ako jedna zo základných oblastí, na ktoré je potrebné sústrediť pozornosť a to najmä v súvislosti s jej úzkou previazanosťou na oblasť posilnenia konkurencieschopnosti Európskej únie vo vzťahu k významným globálnym ekonomickým aktérom. Diskusie o novej architektúre kohéznej politiky sa sústreďovali na rôzne okruhy otázok, ktoré je potrebné pri tvorbe novej koncepcie kohéznej politiky na obdobie rokov 2007-2013 zohľadniť. V kontexte naznačených východísk je cieľom predloženého príspevku poukázať na najpodstatnejšie faktory a vplyvy determinujúce proces formovania koncepcie kohéznej politiky na obdobie rokov 2007-2013 a následne popísať a objasniť základné východiská, priority a ciele kohéznej politiky Európskej únie na obdobie rokov 2007-2013.

Pri spracovaní príspevku boli ako metodologické postupy využité predovšetkým metóda komparácie pri porovnávaní a vymedzovaní modifikácií realizovaných v oblasti kohéznej politiky na obdobie rokov 2007-2013 v porovnaní s predchádzajúcim programovacím obdobím 2000-2006, taktiež metóda analýzy vybraných faktorov determinujúcich procesy formovania kohéznej politiky na obdobie rokov 2007-2013, ako aj v nasledujúcom programovom období.

Z hľadiska hodnotenia vplyvu faktorov vybraných faktorov vonkajšieho a vnútorného prostredia na proces formovania koncepcie kohéznej politiky EÚ na obdobie rokov 2007-2013 akcentujú viacerí autori význam globalizácie a jej mnohostranný vplyv a pôsobenie. Globalizácia je v tomto kontexte vnímaná ako dlhodobý vývojový proces vo svetovej ekonomike. Z hľadiska jej vplyvu na vývoj a formovanie vzťahov v rámci systému svetového hospodárstva, je z pozície niektorých autorov vnímaná, ako ďalší stupeň medzinárodnej ekonomickej integrácie, v rámci ktorého sa zo svetového hospodárstva utvára jeden zložito previazaný celok. Podľa P. Dickena predstavuje globalizácia pokročilejšiu a komplexnejšiu formu internacionalizácie, ktorá zahŕňa i funkcionálnu integráciu medzinárodne rozptýlených aktivít (Dicken, 1992).¹

Z hľadiska vývoja systému svetového hospodárstva je taktiež akcentované, že v určitých časových obdobiach dochádza k hlbším, časovo ohraničeným zmenám, ktoré majú vplyv na zmenu systému ako celku, pričom každá z týchto vývojových periód je spájaná s postupom technického pokroku a objavením sa významných technologických zmien. Tento periodicky opakujúci sa proces býva teoretikmi spravidla rozdeľovaný do tzv. vln, ktoré podľa ekonóma Kondratieva trvajú približne 60 rokov a viac. Každá z týchto periód so sebou priniesla určité zmeny v usporiadaní svetového hospodárskeho systému, pretože v súvislosti s ňou došlo k nárastu významu určitých ekonomických centier, ktoré počas daného vývojového obdobia predstavovali hlavných nositeľov prebiehajúcich zmien.² V súvislosti s štúdiom jednotlivých vývojových periód, viaceré teoretické práce poukazujú, že sa nachádzame v období formovania novej vývojovej vlny, ktorá naznačuje postupný prechod k poznatkovo-orientovanej, informačnej spoločnosti. V rámci tejto vývojovej vlny sa v porovnaní s predchádzajúcim vývojom budú oveľa výraznejšie dostávať do popredia mnohostranné účinky technologického pokroku, ktoré sa budú prejavovať v jednotlivých sektoroch ekonomiky. Rozhodujúci význam je pripisovaný najmä úlohe informačných a komunikačných technológií, ktoré predstavujú významnú hybnú silu štrukturálnych zmien. Z tohto hľadiska viacerí autori poukazujú na ich vplyv a pôsobenie v kontexte znižovania nákladov, ako aj ich vplyv na zmeny v oblasti vlastnej organizácie pracovného procesu. Techno-

¹ DICKEN, P. *Global Shift*. The Guilford Press, London 1992, s. 1.

² JENÍČEK, V. *Globalizace světového hospodářství*. C. H. Beck, Praha 2002, s. 3-4; VINCÚR, P.; FIFEKOVÁ, E. *Stratégia sociálno-ekonomického rozvoja*. Sprint, Bratislava 2004, s. 43-44.

logický pokrok vyvoláva neustále zmeny v štruktúre produkcie a zamestnanosti, zvyšuje úlohu sektoru služieb. Významná je aj aplikácia nových technológií v pracovnom procese, čo kladie vyššie nároky na vysokokvalifikovanú pracovnú silu. Z tohto hľadiska bude mať vedecko-technický pokrok významný vplyv na vývoj svetového hospodárstva a medzinárodného obchodu, pričom jeho prejavy môžeme zaznamenať v týchto oblastiach: rozširovanie štruktúry tovarov a vznik nových trhov pre nové alebo inovované tovary, diverzifikáciu výroby čo vytvára priestor pre špecializáciu na jednej strane a kooperáciu na strane druhej, zmeny v kvalite a nákladoch na variabilitu produktov, stimuluje investície do výroby a stáva sa významným faktorom konkurencieschopnosti, v súčasnosti akcentuje zvyšovanie podielu poznatkov a duševnej práce v produktoch, tzv. sofistikované tovary, spôsobuje zmeny v komoditnej a teritoriálnej štruktúre medzinárodného obchodu, zapríčiňuje medzery, často až priepastné rozdiely medzi priemyselne vyspelými krajinami a málo rozvinutými krajinami.³

Ďalším pomerne významným faktorom, ktorý súvisí so štrukturálnymi zmenami je otázka dosahovania konkurencieschopnosti. V súčasnom globalizovanom svete predstavuje konkurencieschopnosť jednu z najsledovanejších charakteristík národných ekonomík na ktorú je sústredená čoraz väčšia pozornosť a to nielen na úrovni národných štátov, ale aj na úrovni Európskej únie. V kontexte samotného uvažovania o konkurencieschopnosti musíme poukázať, že samotné chápanie tohto pojmu sa do značnej miery líši. Z najvšeobecnejšieho hľadiska je chápanie konkurencieschopnosti spájané so schopnosťou danej krajiny preniknúť so svojimi produktmi na zahraničné trhy. V otázke dosahovania konkurencieschopnosti je Európska únia v súčasnosti konfrontovaná nielen s rastúcou konkurencieschopnosťou USA a predovšetkým Japonska, ale aj s pomerne výrazným a rýchlym rastom trhov na ázijskom kontinente. V dôsledku pôsobenia týchto vplyvov boli do popredia vyzdvihované nové úlohy ktoré je potrebné v rámci Európskej únie realizovať a to reforma a podpora budovania kvalitného podnikateľského prostredia, harmonizácia práva za účelom zvýšenia flexibility podnikania a zníženia bariér spoločného trhu, zvýšená pozornosť na oblasť vedy a výskumu a to prostredníctvom vytvárania európskeho priestoru výskumu a inovácií, zameranie pozornosti na sociálnu oblasť, vytváranie nových pracovných miest, zvyšovanie kvalifikácie pracovnej sily, ako aj sústredenie pozornosti na environmentálnu oblasť. V dôsledku pôsobenia zmien vnútorného a vonkajšieho prostredia Európskej únie sa do popredia dostávali aj nové otázky zamerané na oblasť realizácie cieľov hospodárskej a sociálnej súdržnosti. V tomto smere boli vyzdvihované aspekty dotýkajúce sa potreby konsolidácie situácie v oblasti dosahovania kohézie a to najmä s ohľadom na prístupenie nových člen-

³ VINCÚR, P.; FIFEKOVÁ, E. Stratégia sociálno-ekonomického rozvoja. Sprint, Bratislava 2004, s. 42.

ských štátov, zameranie pozornosti na zvyšovanie rastu, konkurencieschopnosti a zamestnanosti, zvýšenie pridanej hodnoty cezhraničnej, nadnárodnej a medziregionálnej spolupráce, zabezpečenie vyváženého hospodárskeho a sociálneho rozvoja pri efektívnom a účelnom využití nástrojov politiky kohézie a dodržiavania a rešpektovania jej základných princípov, otázky spojené s potrebou reformy nástrojov poskytujúcich pomoc vidieku, ako aj nástrojov poskytujúcich pomoc oblastiam rybného hospodárstva, s ohľadom na ich koordináciu s nástrojmi politiky súdržnosti, jasné definovanie nástrojov orientujúcich sa na poskytovanie pomoci v rámci politiky súdržnosti apod.

Lisabonská stratégia a úsilie zamerané na posilnenie konkurencieschopnosti

Posun v oblasti náhľadov na dosahovanie hospodárskej a sociálnej kohézie v rámci Európskej únie predznačilo prijatie Lisabonskej stratégie, ktorá bola prijatá na rokovaní Európskej rady v Lisabone v dňoch 23.-24. marca 2000. Dokument načrtol dlhodobú stratégiu vývoja Európskej únie, ktorá akcentovala zameranie pozornosti na oblasť jej postupného formovania ako najkonkurencieschopnejšieho a najdynamickejšieho na znalostiach založeného hospodárskeho priestoru sveta, ktorý je schopný dosahovať trvalý hospodársky rast, priestoru s početnejšími a lepšími pracovnými miestami, ako aj priestoru vyznačujúceho sa väčšou súdržnosťou. Lisabonská stratégia zároveň predstavuje dokument v rámci ktorého došlo k organickému prepojeniu dovtedy troch samostatných stratégií, označovaných ako luxemburský proces (zameraný na politiku zamestnanosti), cardiffský proces (zameraný na štrukturálnu politiku) a kolínsky proces (zameraný na makroekonomický dialóg s hospodárskymi a sociálnymi partnermi).⁴

Samotné prepojenie týchto troch procesov poukazuje na určité špecifické chápanie európskeho sociálno-ekonomického modelu, ktoré sa následne prenáša aj do ponímania konkurencieschopnosti v rámci európskeho integračného priestoru. Z hľadiska hodnotenia konkurencieschopnosti sú do tejto oblasti zahrnuté nielen ekonomické ukazovatele a údaje, ale taktiež aj sociálne a environmentálne aspekty. Z pozície tohto prístupu k ponímaniu a hodnoteniu konkurencieschopnosti sú definované aj hlavné opatrenia, ktoré je potrebné realizovať za účelom dosiahnutia vytyčených cieľov. V ekonomickej oblasti sú opatrenia zamerané na

⁴ KLVAČOVÁ, E. Potrebuje Evropská unie Lisabonskou strategií. In: KLVAČOVÁ, E.; MALÝ, J.; MRÁČEK, K. (Eds.). Lisabonská strategie: Posílí, nebo oslabí evropskou konkurenceschopnost? Institut integrace České republiky do evropské a světové ekonomiky Vysoké školy ekonomické, Praha 2006, s. 12-13. VINCÚR, P.; FIFEKOVÁ, E. Stratégia sociálno-ekonomického rozvoja. Sprint, Bratislava 2004, s. 155-174.

tieto oblasti: rozvíjanie informačnej spoločnosti; vytvorenie európskeho výskumného priestoru, podpora inovácií a financovania výskumu a vývoja; odstránenie prekážok a podpora podnikania v Európe a to najmä s prihliadnutím na oblasť rozvoja malých a stredných podnikov, dokončenie projektu spoločného trhu, vytvorenie viac integrovaného finančného trhu, lepšia koordinácia národných makroekonomických politík. V sociálnej oblasti je zameraná pozornosť na oblasť aktívnej politiky zamestnanosti, modernizáciu európskeho sociálneho modelu a to najmä pokiaľ ide o oblasť rozvoja ľudských zdrojov, a taktiež spružnenie pracovného trhu. V environmentálnej oblasti ide o poukaz na význam zabezpečenia udržateľného rozvoja a rozvoja celkovej kvality života.⁵

Vymedzenie troch základných línií: konkurencieschopnosť, sociálna súdržnosť a trvalo-udržateľný rozvoj, však zároveň poukazovalo na pomerne vysokú náročnosť naplnenia týchto cieľov s ohľadom na stanovené časové obdobie. V tejto súvislosti sa do popredia dostával aj názor, že obtiažnosť realizácie týchto cieľov je spojená najmä s ich samotným obsahovým zameraním, kde konkurencieschopnosť, sociálna súdržnosť a trvalo udržateľný rozvoj boli chápané ako prvky, medzi ktorými existujú skôr vzťahy vzájomnej rivality než vzťahy komplementarity.⁶

Lisabonská stratégia bola už od svojho vzniku pomerne často a ostro kritizovaná. Kritika bola zameraná na akcentovanie nereálnosti jednotlivých cieľov a na ich vzájomnú nezlučiteľnosť. Zo strany členských štátov sa kritika sústreďovala na zdôrazňovanie veľkého rozsahu stanovených cieľov, ktoré nie je možné z hľadiska daného časového obdobia naplniť. V tejto súvislosti boli prezentované názory, poukazujúce na nutnosť revidovania Lisabonskej stratégie za účelom vytýčenia základných priorít v tejto oblasti. Po pomerne širokospektrálnej diskusii o budúcnosti a zameraní Lisabonskej stratégie došlo k postupnému procesu jej revízie a úprav, pričom za hlavné línie jej ďalšieho smerovania boli vymedzené oblasti hospodárskeho rastu a zamestnanosti. Zdôvodnenie a potvrdenie správnosti uvedenej línie nachádzame vo viacerých oficiálnych dokumentoch a správach vydaných v rámci EÚ. V rámci nich sú pomerne často za základné faktory, ktoré by v budúcnosti mohli negatívne ovplyvniť oblasť hospodárskeho rastu, zamestnanosti a posilňovania konkurencieschopnosti považované najmä tieto: negatívny populačný vývoj v rámci Európskej únie, ktorý významnou mierou v budúcnosti ovplyvní aj vývoj ekonomických ukazovateľov, fenomén globalizácie, ktorá postupne vedie k čoraz väčšej integrácii nových krajín do medzinárodného ekonomického systému; v tomto smere poukazuje na pomerne rýchle

⁵ European Council. Presidency Conclusions. Lisbon 2000. http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/00100-r1.en0.htm (12. 6. 2006).

⁶ ABRHÁM, J. Komparativní ekonomika EU (trendy, souvislosti a implikace pro ekonomickou governance). Vydavatelství MAC spol. s.r.o., Praha 2008, s. 182-188.

otváranie a rast trhov na ázijskom kontinente a to najmä v Číne a Indii; ako ďalšie faktory uvádza novú medzinárodnú delbu práce, výrazné obmedzenie zásob nerastných surovín, cenové výkyvy apod.⁷

Diskusia o potrebe reformy koncepcie hospodárskej a sociálnej súdržnosti

V súvislosti s pôsobením faktorov vonkajšieho a vnútorného prostredia Európskej únie na zmeny v oblasti dosahovania hospodárskej a sociálnej kohézie prebehla medzi jednotlivými členskými štátmi diskusia o budúcom zameraní a orientácii politiky kohézie. V rámci tejto diskusie bolo prezentovaných viacero postojov poukazujúcich buď na zachovanie existujúcich nástrojov, mechanizmov a procedúr v oblasti dosahovania kohézie, prípadne na ich zmeny a posilnenie, ako aj názory poukazujúce na prenos rozhodujúcej zodpovednosti a kompetencií za dosahovanie hospodárskej a sociálnej kohézie na jednotlivé členské štáty. K. Ivanička a A. Ivaničková v tejto súvislosti poukazujú na niektoré z nich.⁸

Francúzsky postoj v tomto smere poukazoval na potrebu zachovania existujúcich mechanizmov a procedúr napomáhajúcich k dosahovaniu cieľov politiky kohézie. V tejto súvislosti taktiež akcentoval, že nové členské štáty budú hlavnými prijímateľmi pomoci z jednotlivých finančných nástrojov zameraných na financovanie pomoci v tejto oblasti. Primárna pozornosť by mala byť zameraná na cieľ Konvergencia.

Holandský postoj k nastoleným otázkam, zdôrazňoval, že zachovanie dovtedajších prístupov v tejto oblasti by viedlo k negatívnym javom, kde by dochádzalo ku prehľbovaniu rozdielov medzi jadrovými a okrajovými regiónmi, pričom krízová situácia v zaostávajúcich regiónoch by sa prehĺbila. V súvislosti s novými členskými štátmi je akcentované zameranie pozornosti na oblasť polycentrického rozvoja. Cieľ Európska územná spolupráca mal byť koordinovaný s programami zameranými na reštrukturalizáciu zaostávajúcich regiónov.

Britský postoj v kontexte tejto diskusie poukazoval na potrebu zamerania pozornosti na endogénny potenciál regiónov a území. V tejto súvislosti je akcentovaný význam a dôležitosť komplexnej koncepcie regionálneho rozvoja a regionálnej politiky na národnej úrovni. Regionálna politika na nadnárodnej úrovni by nemala smerovať len do oblasti pomoci zaostávajúcim regiónom, pretože takýto prístup je považovaný za málo komplexný a taktiež postrádajúci ďalšiu

⁷ KLVAČOVÁ, E. Potrebuje Evropská unie Lisabonskou strategii. In: KLVAČOVÁ, E.; MALÝ, J.; MRÁČEK, K. (Eds.). Lisabonská strategie: Posílí, nebo oslabí evropskou konkurenceschopnost? Institut integrace České republiky do evropské a světové ekonomiky Vysoké školy ekonomické, Praha 2006, s. 18-19.

⁸ IVANIČKA, K.; IVANIČKOVÁ, A. Regionálny rozvoj a regionálna politika. Vysoká škola ekonómie a manažmentu verejnej správy, Bratislava 2007, s. 109-111.

stratégiu. Pozornosť by mala byť zameraná na zvyšovanie výkonnosti všetkých regiónov. Do oblasti pomoci by sa mala omnoho širšie zapojiť Európska investičná banka. Osobitná pozornosť by mala byť zameraná na oblasť podpory novým členským štátom.

Švédsky inštitút pre európske štúdiá akcentoval dôležitosť voľby správnej a vhodnej metodológie merania rozdielov v rámci Európskej únie. Ním navrhovaný model vychádzal z návrhu prenosu podstatnej časti zodpovednosti a kompetencií za oblasť regionálnej politiky na národné štáty, pričom na nadnárodnej úrovni by mali byť realizované akcie a podpora projektov majúcich celoeurópsky dopad. V tomto kontexte by taktiež mala byť venovaná pozornosť a podpora takých oblastí akými sú vzdelávanie, budovanie infraštruktúry, životné prostredie apod.

K. Dennert vo svojom prístupe ku otázke budúceho smerovania politiky kohézie poukazuje na to, že dovtedajšie uplatňované prístupy viedli k prehĺbovaniu zostávania niektorých regiónov a oblastí. Samotné opatrenia realizované v tejto oblasti neboli dostačujúce a boli len málo úspešné. V tejto súvislosti poukazuje, že jednotlivé formy podpory zaostávajúcím regiónom viedli k obmedzovaniu vlastného autoregulačného rozvojového mechanizmu týchto oblastí, preto je potrebné jednotlivé opatrenia smerovať tak, aby formy pomoci neznížovali výhody daného regionálneho kontextu. Hlavná pozornosť by mala byť sústredená na oblasť výstavby infraštruktúry a zvyšovanie kvality ľudského kapitálu.⁹

Nová kohézna politika na obdobie rokov 2007-2013 je vystavaná na skúsenostiach a vyhodnotení účinnosti a efektivity jednotlivých nástrojov, opatrení a akcií realizovaných počas predchádzajúceho programového obdobia 2000-2006. Okrem tohto aspektu zohrávali pri tvorbe koncepcie kohéznej politiky na roky 2007-2013 významnú úlohu aj ďalšie aspekty a to predovšetkým úsilie zamerané na realizáciu cieľov vytýčených Lisabonskou stratégiou a jej následnými revíziami, ktoré vytýčili tri základné smery na ktoré je potrebné sústrediť primárnu pozornosť a to: konkurencieschopnosť, hospodársky rast a zamestnanosť. Ďalším významným faktorom bolo plné zapojenie nových členských krajín do realizácie cieľov kohéznej politiky, ktoré na rozdiel od predchádzajúceho obdobia, keď pre ne platilo skrátené programové obdobie ohraňované rokmi 2004-2006, budú teraz už aktívne participovať na dosahovaní vytýčených cieľov počas celého programového obdobia. Základným úsilím novej architektúry kohéznej politiky na roky 2007-2013 bolo napomôcť krajinám vyznačujúcim sa značnými regionálnymi diferenciaciami pri znižovaní týchto rozdielov a zároveň nasmerovať ich vývoj smerom k trvalo udržateľnému rastu a rozvoju. Pri tvorbe koncepcie kohéznej politiky na obdobie rokov 2007-2013 bol zvolený model usilujúci sa o zjednodušenie jednotlivých mechanizmov, procedúr a akcií dotýkajú-

⁹ Tamtiež, s. 111.

cich sa oblasti dosahovania hospodárskej a sociálnej súdržnosti a zároveň zvýšiť účinnosť týchto nástrojov pri realizácii krátkodobých, ako aj dlhodobých cieľov Európskej únie.

Základné ciele a priority kohéznej politiky EÚ v programovom období 2007-2013

Kohézna politika EÚ na obdobie rokov 2007-2013 je vystavaná na týchto základných pilieroch: základná stratégia je orientovaná na podporu a zvyšovanie investícií v oblasti budovania poznatkovo-orientovanej ekonomiky, decentralizácia riadiacich a kontrolných kompetencií, posilnenie systému kontroly čerpania finančných prostriedkov, zabezpečenie väčšej adresnosti podpory a zabezpečenie nastavenia podpory na základe objektívneho zhodnotenia ekonomickej situácie jednotlivých regiónov.

Základné východiská a smerovanie kohéznej politiky boli vymedzené v rámci troch základných cieľov:¹⁰

1. Cieľ Konvergencia – je zameraný na urýchlenie konvergenencie najmenej rozvinutých členských štátov a regiónov zlepšovaním podmienok rastu a zamestnanosti prostredníctvom zvyšovania a zlepšovania kvality investícií do hmotného a ľudského kapitálu, rozvoja inovácií a znalostnej spoločnosti, prispôsobivosti na hospodárske a sociálne zmeny, ochrany a zlepšovania životného prostredia a administratívnej efektívnosti. Tento cieľ je považovaný za prioritný pre všetky fondy.
2. Cieľ Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť – je s výnimkou najmenej rozvinutých regiónov zameraný na posilnenie konkurencieschopnosti a príťažlivosti regiónov, ako aj zamestnanosti predvídaním hospodárskych a sociálnych zmien, vrátane zmien spojených s otvorením trhu prostredníctvom zvýšenia a zlepšenia kvality investícií do ľudského kapitálu, inovácií a podpory znalostnej spoločnosti, podnikania, ochrany a zlepšovania životného prostredia a zlepšovania dostupnosti, prispôsobivosti pracovníkov a podnikov, ako aj rozvoja trhov práce na princípe sociálnej inklúzie.
3. Cieľ Európska územná spolupráca – je zameraný na posilnenie a rozvoj cezhraničnej spolupráce prostredníctvom spoločných miestnych a regionálnych iniciatív, posilnenie nadnárodnej spolupráce prostredníctvom akcií prispievajúcich k integrovanému územnému rozvoju naplňajúcemu priority Spoločenstva. Programy sú zamerané na posilnenie medziregionálnej spo-

¹⁰ Council Regulation (EC) No. 1083/2006 of 11 July 2006 laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund and the Cohesion Fund and repealing Regulation (EC) No. 1260/1999. Official Journal of the European Union, Brussels 31. 7. 2006.

lupráce (INTERREG IVC) a programy zamerané na vzájomné prepájanie a výmenu skúseností na príslušnej územnej úrovni (Urbact II, Interact II, ESPON). Prostredníctvom realizácie týchto programov dochádza k vytvoreniu sietí aktérov prostredníctvom ktorých je možné zabezpečiť realizáciu rôznych typov spoločných projektov a taktiež tu bude dochádzať k pozitívnemu efektu v podobe tzv. šírenia dobrej praxe a výmeny skúseností pri realizácii rôznych podporných a rozvojových aktivít. V tejto súvislosti môžeme spomenúť napríklad iniciatívu Regióny za ekonomickú zmenu, ktorá má za úlohu podporiť vytvorenie medziregionálnych sietí za účelom postupné šírenia a komplexnejšej implementácie inovatívnych prístupov do oblasti regionálnych rozvojových programov.

Koncepcia nových cieľov je vytváraná tak, aby tieto v sebe zahrňali zameranie predchádzajúcich troch cieľov a taktiež Iniciatív Spoločenstva Interreg III, Equal a Urban II. Iniciatívy Urban II. a Equal sa stali súčasťou cieľov Konvergencia a Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť. Iniciatíva Interreg III. je súčasťou cieľa Európska územná spolupráca. Zároveň bolo pri koncipovaní obsahového zamerania cieľov potrebné zohľadniť aj nové aspekty poukazujúce na nevyhnutnosť zamerania širšej pozornosti na oblasť budovania poznatkovo orientovanej ekonomiky, na význam inovácií v oblasti dosahovania konkurencieschopnosti, zvýšenie investícií do vedy a výskumu, do vzdelávacieho systému, programov na zvyšovanie kvalifikácie, programov celoživotného vzdelávania apod. Základnými nástrojmi, na realizáciu vymedzených cieľov politiky súdržnosti naďalej zostávajú štrukturálne fondy. Do skupiny štrukturálnych fondov, ktoré sú zamerané na dosahovanie cieľov kohéznej politiky na obdobie rokov 2007-2013 sú zaradené: Európsky fond regionálneho rozvoja (ERDF), Európsky sociálny fond (ESF) a Kohézny fond (CF). Fondy zaradované do oblasti realizácie cieľov kohéznej politiky, budú prispievať ku dosahovaniu troch základných cieľov a to takto: pre cieľ Konvergencia to bude Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky sociálny fond, a Kohézny fond, pre cieľ Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť Európsky fond regionálneho rozvoja a Európsky sociálny fond a pre cieľ Európska územná spolupráca Európsky fond regionálneho rozvoja.

Na základe Nariadenia Rady č. 1290/2005 o financovaní Spoločnej poľnohospodárskej politiky bolo ustanovené, že za účelom realizácie cieľov a financovania Spoločnej poľnohospodárskej politiky, ako aj vzhľadom na to, že niektoré opatrenia realizované v tejto oblasti majú niektoré spoločné časti, ale z viacerých hľadísk sa líšia bude potrebné vytvoriť nástroje, ktoré budú schopné realizovať tieto rozdielne postupy. Za týmto účelom bolo navrhnuté vytvoriť dva európske poľnohospodárske fondy: Európsky poľnohospodársky záručný fond a Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka. Súčasťou Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka je aj iniciatíva Leader. Po uskutočnení reformy taktiež došlo k určitým zmenám v oblasti Finančného nástroja na riadenie rybo-

lovu, ktorý dnes predstavuje Európsky fond pre rybné hospodárstvo, ktorý bude úzko previazaný so Spoločnou politikou v oblasti rybolovu. V súvislosti s týmto fondmi sa predpokladá, že budú svoje akcie koordinovať v súčinnosti s nástrojmi politiky súdržnosti.

Európsky fond regionálneho rozvoja (European Regional Development Fund – ERDF)

Činnosť Európskeho fondu regionálneho rozvoja je koncipovaná tak, aby mohol poskytovať pomoc v rámci celkovej stratégie kohéznej politiky. Z hľadiska účinného a efektívneho realizovania jednotlivých aktivít bude potrebné zabezpečiť v tejto oblasti kvalitný systém riadenia a partnerstva medzi všetkými socio-ekonomickými aktérmi, a to predovšetkým na úrovni regiónov, miest a obcí.

Z hľadiska rozsahu pomoci Európsky fond regionálneho rozvoja zameriava svoju pomoc na tematické priority. Druh a rozsah jednotlivých akcií, ktoré sa majú prostredníctvom tohto fondu financovať v rámci jednotlivých priorít, odráža odlišných charakter cieľov Konvergencia, Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť a Európska územná spolupráca. V rámci cieľa Konvergencia Európsky fond regionálneho rozvoja zameriava pomoc na oblasti dotýkajúce sa podpory trvalo udržateľného integrovaného regionálneho a miestneho hospodárskeho rozvoja a zamestnanosti. V rámci cieľa Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť bude pozornosť Európskeho fondu regionálneho rozvoja zameraná na oblasť stratégií trvalo udržateľného rozvoja, podporu zamestnanosti. Medzi základné priority sú zaraďované tieto:¹¹

1. Inovácie a poznatkovo orientovaná ekonomika.
2. Životné prostredie a prevencia rizík.
3. Prístup ku dopravným a telekomunikačným službám vo všeobecnom hospodárskom záujme a to najmä s ohľadom na: posilnenie vedľajších dopravných sietí; podporu malých a stredných podnikov zameraná na zabezpečenie ich prístupu k informačným a komunikačným technológiám.

V rámci cieľa Európska územná spolupráca je pomoc z Európskeho fondu regionálneho rozvoja zameraná na tieto priority:¹²

1. Rozvoj cezhraničných hospodárskych, sociálnych a environmentálnych činností prostredníctvom spoločných stratégií trvalo udržateľného územného rozvoja.

¹¹ Spracované podľa Regulation (EC) No. 1080/2006 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2006 on the European Regional Development Fund and repealing Regulation (EC) No. 1783/1999, Official Journal of the European Union L 210, Brussels 31. 7. 2006, s. 1-11.

¹² Spracované podľa Regulation (EC) No. 1080/2006 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2006 on the European Regional Development Fund and repealing Regulation (EC) No. 1783/1999, Official Journal of the European Union L 210, Brussels 31. 7. 2006, s. 1-11.

2. Vytvorenie a rozvoj nadnárodnej spolupráce vrátane dvojstrannej spolupráce medzi prímorskými regiónmi, na ktoré sa nevzťahuje bod č. 1.
3. Posilnenie účinnosti regionálnej politiky prostredníctvom podpory medziregionálnej spolupráce v týchto oblastiach: posilnenie nadnárodnej spolupráce zameranej na inovácie a poznatkovo orientovanú ekonomiku; výmeny skúseností súvisiacimi so šírením najlepších postupov v tejto oblasti; posilnenie akcií zameraných na oblasť vypracovania rôznych štúdií, zhromažďovania údajov, sledovanie a analýzu vývojových trendov v Spoločenstve.

Európsky sociálny fond (European Social Fund – ESF)

Podpora priorít dotýkajúcich sa oblasti zamestnanosti a zvyšovania pracovných príležitostí má rozhodujúci význam a to najmä z hľadiska úlohu úzko prepojených s rozšírením Európskej únie, ako aj s fenoménom ekonomickej globalizácie. V tomto smere sa do popredia dostávajú otázky súvisiace s rozhodujúcim významom európskeho sociálneho modelu ako aj otázky smerujúce ku širšej diskusii o potrebe modernizácie princípov a prístupov európskeho sociálneho modelu s ohľadom na zmeny tak vo vnútri Európskej únie súvisiace s jej rozšírením, ako aj s ohľadom na dynamický vývoj jej vonkajšieho prostredia, v súvislosti s fenoménom ekonomickej globalizácie a otázkami zvyšovania konkurencieschopnosti. Jednotlivé aspekty týchto procesov veľmi významnou mierou ovplyvňujú aj regionálnu a lokálnu úroveň.

Európsky sociálny fond sústreďuje pozornosť na realizáciu akcií v rámci cieľov Konvergencia a Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť. V rámci oboch cieľov sústreďuje pozornosť na nasledujúce priority:¹³

1. Zvýšenie prispôsobivosti pracovníkov, podnikov a podnikateľov v otázke predvídania a riadenia hospodárskych zmien.
2. Zlepšenie prístupu ku zamestnaniu a trvalú udržateľnú inklúziu uchádzačov o zamestnanie a neaktívnych osôb na trh práce.
3. Posilnenie sociálnej inklúzie znevýhodnených osôb s cieľom ich trvalo udržateľnej integrácie v zamestnaní a boj proti všetkým formám diskriminácie na trhu práce.
4. Posilnenie ľudského kapitálu prostredníctvom realizácie reforiem vzdelávacích systémov a systémov odbornej prípravy, vrátane odbornej prípravy lektorov a školiaceho personálu.

¹³ Spracované podľa Council Regulation (EC) No. 1081/2006 of the European Parliament and of the Council of 5. July 2006 on the European Social Fund and repealing Regulation (EC) No. 1784/1999. Official Journal of the European Union L 210, Brussels 31. 7. 2006, s. 12-18.

Kohézny fond (Cohesion Fund – CF)

Kohézny fond predstavuje ďalší nástroj prispievajúci k cieľu posilnenia hospodárskej a sociálnej súdržnosti Spoločenstva a podpory trvalo udržateľného rozvoja.

V súvislosti s poskytovaním pomoci z Kohézneho fondu je do popredia naďalej vyzdvihované uplatňovanie ustanovenia o podmienosti poskytovania finančnej pomoci, ako aj podmienky hospodárskej konvergencie v súlade s článkom 99 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva v znení Zmluvy z Nice. V súvislosti s týmito ustanoveniami, ako aj ustanoveniami Nariadenia Rady (ES) č. 1466/1997 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami vyplýva pre členské štáty ktoré prijali euro povinnosť vykonávať programy stability a pre členské štáty, ktoré euro ešte neprijali povinnosť vykonávať konvergenčné programy a to tak, aby sa vyhlí nadmerným schodkom verejných financií uvedeným v článku 104 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva v znení Zmluvy z Nice.¹⁴

Pomoc v realizovaná prostredníctvom Kohézneho fondu je zameraná na dve oblasti:

1. Transeurópske dopravné siete, najmä prioritné projekty spoločného záujmu vymedzené v rozhodnutí č. 1692/1996 ES.
2. Životné prostredie v rámci priorit politiky Spoločenstva v oblasti ochrany životného prostredia podľa politiky a akčného programu v oblasti životného prostredia. V súvislosti s oblasťou životného prostredia môže fond pôsobiť aj v oblastiach, ktoré úzko súvisia s dosahovaním trvalo udržateľného rozvoja a jednoznačne prosievajú životnému prostrediu. V tomto kontexte je do popredia vyzdvihované zameranie na energetickú efektívnosť a obnoviteľné zdroje energie, železničnú, riečnu a námornú dopravu, intermodálne dopravné systémy a ich vzájomná interoperabilita, riadenie cestnej, námornej a leteckej dopravy, environmentálne vhodná mestská doprava a verejná doprava.¹⁵

¹⁴ Bližšie pozri: SIMAN, M.; SLAŠŤAN, M. Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva v znení Zmluvy z Nice a Zmluvy o pristúpení Slovenskej republiky a ostatných štátov k Európskej únii. Právnická fakulta UMB, Banská Bystrica 2004, s. 87-91; Nariadenie Rady (ES) č. 1084/2006, z 11. júla 2006, ktorým sa zriaďuje Kohézny fond a ktorým sa zrušuje Nariadenie (ES) č. 1164/1994, s. 79-81.

¹⁵ Council Regulation (EC) No. 1084/2006 of 11 July 2006 establishing a Cohesion Fund and repealing Regulation (EC) No. 1164/94. Official Journal of the European Union L 210, Brussels 31. 7. 2006, s. 79-81.

Iniciatívy v rámci kohéznej politiky a synergický efekt vzájomnej spolupráce inštitúcií EÚ pri dosahovaní cieľov kohéznej politiky 2007-2013

V súvislosti so zadenovaním nových cieľov a priorít kohéznej politiky EÚ na obdobie rokov 2007-2013 došlo k úprave, posilneniu a vytvoreniu nových mechanizmov spolufinancovania jednotlivých rozvojových projektov a to prostredníctvom posilnenia možnosti prepojenia rozpočtových prostriedkov Európskej únie a pôžičiek poskytovaných Európskou investičnou bankou. Taktiež došlo k vytvoreniu nových iniciatív, v rámci ktorých dochádza k užšiemu prepojeniu Európskej investičnej banky, Komisie a členských štátov v oblasti dosahovania hospodárskej a sociálnej kohézie.

V tejto súvislosti došlo k vytvoreniu iniciatív JASPERS, JEREMIE, JESSICA, pričom každá z týchto iniciatív využíva synergický efekt z prepojenia a kombinácie odborných znalostí a prepojenia grantového financovania s úverovým financovaním, pričom ich hlavným cieľom je zvyšovať kvalitu a účinnosť rozvojových stratégií.

Iniciatíva JASPERS (Joint Assistance to Support Projects in the European Regions, Spoločná pomoc na podporu projektov v európskych regiónoch) – predstavuje program zameraný na oblasť technickej pomoci, ktorý sa orientuje predovšetkým na proces vymedzenia a prípravy veľkých projektov, ktoré by mali byť financované zo štrukturálnych fondov. Iniciatíva JASPERS pracuje na princípe vybudovania pracovných tímov, pričom okrem centrálného sídla v Luxemburgu má svoje zastúpenie aj v regionálnych centrách vo Varšave, Viedni a Bukurešti. Pomoc v poskytovaná a realizovaná v rámci Iniciatívy JASPERS je zameraná na pomoc dvanástim novým členským štátom v oblasti prípravy kvalitných projektov a to tak, aby tieto projekty získali najvyššie možné objemy finančných prostriedkov na svoju realizáciu zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu. Projektová príprava bude zameraná predovšetkým na oblasť projektov zameraných na zlepšenie dopravných sietí, environmentálne projekty a investície na zlepšenie energetickej efektívnosti a využívania obnoviteľných zdrojov energie. Iniciatíva JASPERS sa orientuje aj na oblasť zlepšovania intermodálnych dopravných systémov a mestskej dopravy.¹⁶

Iniciatíva JEREMIE (Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises, Spoločné európske zdroje pre malé a stredné podniky), je spoločnou iniciatívnou skupiny Európskej investičnej banky a Európskej komisie. Základným cieľom tejto iniciatívy je zamerať pozornosť na oblasť uľahčenia a zlepšovania prístupu malých a stredných podnikov ku finančným prostriedkom, mikroúverom, a taktiež prostriedkom potrebným na začatie podnikateľskej činnosti. Prostredníctvom Iniciatívy JEREMIE môžu členské štáty a regióny časť finanč-

¹⁶ EIB Group Annual Report. Luxembourg 2006, s. 16.

ných prostriedkov zo štrukturálnych fondov využiť na získanie súboru finančných nástrojov, ktoré sú zamerané na podporu malých a stredných podnikov. Riadiacu činnosť nad týmito zdrojmi bude vykonávať Európsky investičný fond, ale zároveň budú doplnené zdrojmi banky ako aj zdrojmi iných poskytovateľov úverov. Finančné zdroje Iniciatívy JEREMIE budú môcť využívať inštitúcie, ktoré aktívne pôsobia v oblasti rizikových investícií, financovania malých a stredných podnikov a mikrofinancovania.¹⁷

Doplnok iniciatívy JEREMIE predstavuje iniciatíva JASMINE (Joint Action to Support Micro – Finance Institutions in Europe), ktorá predstavuje spoločnú iniciatívu Európskej komisie, Európskeho investičného fondu a Európskej investičnej banky. Základným cieľom tejto iniciatívy je podporiť a rozvinúť ponuku mikroúverov v rámci Európy. Uvedený cieľ sa usiluje naplňať prostredníctvom poskytovania technickej pomoci mikrofinančným inštitúciám a financovať aktivity nebankových finančných inštitúcií za účelom poskytovania väčšieho počtu úverov. Iniciatíva JASMINE začala svoju činnosť v roku 2009, pričom najskôr bude prechádzať počiatočnou trojročnou pilotnou fázou.¹⁸

Iniciatíva JESSICA (Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas, Spoločná európska podpora udržateľných investícií v mestských oblastiach), je z hľadiska svojho charakteru označovaná ako politická iniciatíva Európskej komisie, pričom na jej realizácii sa zúčastňujú aj finančné inštitúcie Európska investičná banka a Rozvojová banka Rady Európy. Iniciatíva JESSICA je svojou podstatou zameraná na oblasť podpory investícií zameraných na obnovu a zabezpečenie trvalo udržateľného rozvoja miest v kontexte regionálnej politiky Európskej únie a to prostredníctvom využívania mechanizmov finančného inžinierstva. Jednotlivé členské štáty môžu časť svojich alokácií zo štrukturálnych fondov využiť na investovanie do fondov na rozvoj miest (Urban Development Funds), ktoré by mali prinášať výnos. V tomto procese pomerne významná úloha prináleží práve Európskej investičnej banke, ktorá programy zamerané na rozvoj miest môže nielen spolufinancovať, ale zároveň ju môžu členské štáty vymenovať za správcu fondov v rámci Iniciatívy JESSICA.

Kohézna politika EÚ a riešenie problémov súvisiacich s globálnou finančnou krízou

Súčasný vývoj svetového hospodárstva je poznačený pôsobením finančnej krízy a jej globálnych dôsledkov. Negatívne pôsobenie tohto fenoménu na ekonomiky členských štátov EÚ dnes predstavuje jednu z najdiskutovanejších tém

¹⁷ Tamtiež, s. 23.

¹⁸ Tamtiež, s. 24.

v rámci európskeho integračného priestoru. V kontexte diskusie o možných spôsoboch postupného prekonávania nepriaznivého vývoja spôsobeného krízou sa pozornosť zamerala aj na možnosti nástrojov a mechanizmov kohéznej politiky prispieť k riešeniu tohto problému. Európska komisia navrhla pomerne rozsiahly plán ekonomického ozdravenia, pričom v rámci neho sa objavili aj úpravy pravidiel kohéznej politiky. Základným zámerom týchto opatrení bola snaha o zjednodušenie a urýchlenie procesu implementácie projektov, a to najmä v snahe o urýchlenie a zjednodušenie procesu refundovania platieb a taktiež systému predfinancovania.

Navrhnutý balíček opatrení sa dotýka týchto oblastí:¹⁹

- Zvýšenie predfinancovania na jednotlivé projekty za účelom zabezpečenia priamej podpory a to vo výške 6,25 miliardy € v roku 2009.
- Zabezpečenie okamžitého financovania veľkých projektov bez potreby ich schválenia Európskou komisiou (v rozmedzí rokov 2007-2013 bude realizovaných 900 veľkých projektov v celkovej sume 120 miliárd €).
- Zjednodušenie systému predfinancovania realizovaného prostredníctvom schém štátnej pomoci smerujúcich do malých a stredných podnikov. To teda znamená, že intenzita pomoci pre žiadateľov bude na úrovni 100 %.
- Zjednodušenie pravidiel oprávnenosti poskytovaných finančných prostriedkov.
- Umožnenie členským štátom EÚ využívať Európsky fond regionálneho rozvoja aj na projekty zamerané na zvýšenie energetickej efektívnosti a obnoviteľných zdrojov energie pre domácnosti.²⁰

Diskusia o budúcnosti kohéznej politiky

V súvislosti s problematikou dosahovania hospodárskej a sociálnej súdržnosti v rámci EÚ sa už v súčasnosti postupne dostáva do popredia diskusia o koncepcii kohéznej politiky na nasledujúce programové obdobie. V tomto smere je akcentované, že súčasné programové obdobie formuje podmienky pre realizáciu kohéznej politiky v budúcnosti. Základom pre kreovanie kohéznej politiky EÚ v budúcnosti budú taktiež skúsenosti a vyhodnotenie účinnosti jednotlivých jej nástrojov a opatrení. Zároveň bude kreovanie kohéznej politiky ovplyvnené aj ďalšími faktormi ako sú: postupujúci proces globalizácie, vývoj demografických ukazovateľov, klimatické zmeny, energetické zdroje a diverzifikácia dodávok energie,

¹⁹ Working towards a New Europe: The Role and Achievements of Europe's Regional Policy. Dostupné na: http://europa.eu/regional_policy/policy/impact/pdf/legacy_2009_en.pdf.

²⁰ TEREM, P. Jadrová energia v štruktúre svetových energetických zdrojov – medzinárodné súvislosti. Zvolen: Bratia Sabovci, 2005, s. 38-39.

ako aj akcent na čoraz masívnejšie využívanie obnoviteľných zdrojov energie.²¹ Práve tieto faktory budú čoraz výraznejšie ovplyvňovať zameranie a koncepciu kohéznej politiky v budúcich obdobiach. V tejto súvislosti bude podľa viacerých odborníkov potrebné zamerať pozornosť na zvyšovanie účinnosti a efektívnosti nástrojov kohéznej politiky pri realizovaní jednotlivých rozvojových projektov zameraných na zvládnutie naznačených výziev a problémov. Zvyšovanie efektívnosti a účinnosti kohéznej politiky je možné; ako to už bolo potvrdené skúsenosťami z predchádzajúcich programových období; prostredníctvom zamerania pozornosti na špecificky vymedzené okruhy cieľov, pričom jednotlivé akcie by sa nemali triesť do veľkého počtu prekrývajúcich sa projektov, ale skôr byť systematicky zamerané a sústreďovať sa na realizáciu väčších projektov v úzko špecifikovaných oblastiach.

V tejto súvislosti, je pomerne často akcentované, že budúca kohézna politika by mala byť vo svojom základe orientovaná tak, aby zahŕňala dve oblasti, a to, na jednej strane zabezpečenie užšieho prepojenia kohéznej politiky a cieľov naznačených v Lisabonskej stratégii, ako aj snahu o zabezpečenie udržateľného rastu a rozvoja.

V kontexte postupného vyhodnocovania poznatkov a skúseností z implementácie cieľov a pravidiel zameraných na dosahovanie hospodárskej a sociálnej súdržnosti môžeme do je možné poukázať na niektoré okruhy problémov, na ktoré bude pri tvorbe novej koncepcie kohéznej politiky zamerať pozornosť:²²

- znížiť mieru byrokracie v oblasti implementácie projektov financovaných z prostriedkov EÚ;
- budovať strategickú dimenziu regionálnej politiky, a to prostredníctvom posilnenia možnosti jej čiastkových úprav a reorientácie, a to prostredníctvom realizácie každoročných diskusií o účinnosti jednotlivých nástrojov a mechanizmov kohéznej politiky, ktoré budú otvorené pre všetky členské štáty;
- zamerať širšiu pozornosť na oblasť inovácií v oblasti podnikania a taktiež v oblasť jednotlivých sektorov hospodárstva;
- rozšíriť a posilniť význam finančného inžinierstva v oblasti kohéznej politiky;
- strategické usmernenia kohéznej politiky formovať tak, aby pri výbere jednotlivých priorít bol zabezpečený ich širší pozitívny dopad na tak na národnej, ako aj európskej úrovni;
- nájsť vhodné nástroje na zabezpečenie koherencie a synergického efektu pôsobenia jednotlivých finančných nástrojov, predovšetkým fondov;

²¹ VOŠTA, M.; BIČ, J.; STUHLÍK, J. a kol. Energetická náročnosť: determinanta zmien toků fosilných palív a implikace pro EU a ČR. Professional Publishing, Praha 2008, s. 93-110.

²² Tamtiež.

- pre účinnejšiu implementáciu princípu doplnkovosti je potrebné zamerať pozornosť na harmonizáciu rozpočtových pravidiel jednotlivých členských štátov;
- posilniť územnú spoluprácu a vzájomné prepájanie sa jednotlivých regiónov;
- jednotlivé mechanizmy podpory nastaviť tak, aby boli transparentné, dostupné a otvorené pre všetky regióny.

Záver

Na základe hodnotenia publikovaného v štvrtej správe o hospodárskej a sociálnej kohézii pod názvom Rastúce regióny, rastúca Európa je konštatované, že na základe analýzy a komparácie jednotlivých ukazovateľov už v predchádzajúcom programovom období 2000-2006 dochádza k pozitívnemu vplyvu uplatňovaných princípov kohéznej politiky vo viacerých aspektoch a to: zvýšenie konvergenzie tak na národnej a regionálnej úrovni; podpora rastu a vytváranie pracovných miest aj mimo konvergenčných regiónov; podpora inovačných kapacít členských štátov a regiónov; vysoká návratnosť investícií do ľudských zdrojov; mobilizácia verejného a súkromného kapitálu v zmysle podpory produktívnych investícií; posilnenie integrovaného prístupu k rozvoju; zlepšenie kvality verejných investícií a posilnenie partnerstva v oblasti správy vecí verejných.²³ Koncepcia kohéznej politiky Európskej únie na obdobie rokov 2007-2013, je vystavaná na snahe o zabezpečenie podpory rozvoja uvedených aspektov, a podnecovanie formovania nových pozitívnych vplyvov v oblasti dosahovania hospodárskej, sociálnej a územnej kohézie v priestore Európskej únie. V tejto súvislosti je však otázka či dôjde k úspešnému naplneniu všetkých vymedzených cieľov a priorít a to najmä s ohľadom na potrebu polozenia dôrazu na riešenie a stabilizáciu negatívnych dopadov globálnej finančnej krízy.

²³ Rastúce regióny, rastúca Európa. Štvrtá správa o hospodárskej a sociálnej kohézii. Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev, Luxembourg 2007, s. 5-7.

Literatúra:

- 1) ABRHÁM, J. Komparativní ekonomika EU. (trendy, souvislosti a implikace pro ekonomickou governance). Vydavatelství MAC spol. s.r.o., Praha 2008.
- 2) Council Regulation (EC) No. 1084/2006 of 11 July 2006 establishing a Cohesion Fund and repealing Regulation (EC) No. 1164/94. Official Journal of the European Union L 210, Brussels.
- 3) DICKEN, P. Global Shift. The Guilford Press, London 1992.
- 4) EIB Group Annual Report. Luxembourg 2006.
- 5) European Council. Presidency Conclusions. Lisbon 2000. http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/00100-r1.en0.htm.
- 6) IVANIČKA, K.; IVANIČKOVÁ, A. Regionálny rozvoj a regionálna politika. Vysoká škola ekonómie a manažmentu verejnej správy, Bratislava 2007.
- 7) JENÍČEK, V. Globalizace světového hospodářství. C. H. Beck, Praha 2002.
- 8) KLVAČOVÁ, E.; MALÝ, J.; MRÁČEK, K. (Eds.). Lisabonská strategie: Posílí, nebo oslabí evropskou konkurenceschopnost? Institut integrace České republiky do evropské a světové ekonomiky Vysoké školy ekonomické, Praha 2006.
- 9) Rastúce regióny , rastúca Európa. Štvrtá správa o hospodárskej a sociálnej kohézii. Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločností, Luxembourg 2007.
- 10) Regulation (EC) No. 1080/2006 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2006 on the European Regional Development Fund and repealing Regulation (EC) No. 1783/1999. Official Journal of the European Union L 210, Brussels.
- 11) Council Regulation (EC) No. 1081/2006 of the European Parliament and of the Council of 5. July 2006 on the European Social Fund and repealing Regulation (EC) No. 1784/1999. Official Journal of the European Union L 210, Brussels.
- 12) Council Regulation (EC) No. 1083/2006 of 11 July 2006 laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund and the Cohesion Fund and repealing Regulation (EC) No. 1260/1999. Official Journal of the European Union, Brussels.
- 13) Council Regulation (EC) No. 1084/2006 of 11 July 2006 establishing a Cohesion Fund and repealing Regulation (EC) No. 1164/94. Official Journal of the European Union L 210, Brussels.
- 14) SIMAN, M.; SLAŠŤAN, M. Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva v znení Zmluvy z Nice a Zmluvy o pristúpení Slovenskej republiky a ostatných štátov k Európskej únii. Právnická fakulta UMB, Banská Bystrica 2004.

- 15) TEREM, P. Jadrová energia v štruktúre svetových energetických zdrojov –medzinárodné súvislosti. Zvolen: Bratia Sabovci, 2005.
- 16) VINCÚR, P.; FIFEKOVÁ, E. Stratégia sociálno-ekonomického rozvoja. Sprint, Bratislava 2004.
- 17) VOŠTA, M.; BIČ, J.; STUHLÍK, J. a kol. Energetická náročnosť: determinanta zmien toků fosilných palív a implikácie pre EÚ a ČR. Professional Publishing, Praha 2008.
- 18) Working towards a New Europe: The Role and Achievements of Europe's Regional Policy. Dostupné na: http://europa.eu/regional_policy/policy/impact/pdf/legacy_2009_en.pdf.

Summary:

Basic Priorities and Goals of the EU Cohesion Policy for 2007-2013

Considering the creation of 2007-2013 cohesion policy concept we have been witnessing an effort to create "new architecture of cohesion policy" since 2000. New architecture should support needs of individual regions and their sustainable development. It should also create a cohesion policy model which would be able to reflect and fight various internal and external factors and eliminate negative ones.

Presented paper tries to identify basic goals and priorities of EU cohesion policy for 2007-2013 and emphasizes changes of goals and tools of cohesion policy in order to solve negative impacts of global financial crisis. Paper also tries to bring up possible scenario of further development of cohesion policy in the near future.

Keywords:

Economic and Social Cohesion, 2007-2013 EU Cohesion Policy, Goals and Tools of Cohesion Policy, Lisbon Strategy

